

volne odvolateľné. Druhý směr hlásal teorii kóordinační. Teorie kóordinační prohlašovala konkordát za bilaterální smlouvu pro obě strany smluvní závaznou. Mínění druhé převládlo v naší době (Wernz, str. 231—250, Böckenhoff, str. 85). Důsledkem tohoto stanoviska jest, že církev považuje všechny zákony státní, konkordátu odporující, za neplatné a pro ni samou nezávazné. Učení Febronianistů o neodvislosti panovníků od pravomoci církevní nebylo církví uznáno; církev pouze vyjímá dodnes hlavy států z pravomoci biskupské, podřizujíc je přímo stolicí papežské.

(Dokončení.)

Súboj vo svetle trestného práva.

Andrej Hollós (Bratislava).*)

Trestné právo, ako zhustený etický názor valnej čiastky ľudstva na hriech a trest, neobide sa samozrejme bez určitých kontroverzií so životným stanoviskom určitého národa, poľažne stavu. Právo vo svojej všeobecnosti nemôže uspokojiť každého jednotlivca, každú špecialitu. — veď summum ius — summa iniuria, — a medzi pochybné ustanovenia trestných zákonníkov patrí i súboj.

Čo je vlastne súboj? Súboj je zvláštným pripadom zabitia človeka, alebo ublíženia na tele. — Definícia tato samozrejme je čiste trestno-dogmatická a neprizerá na jeho iné, zo životného stanoviska nie menej dôležité stránky. Keď sa teraz pýtame po dôvodu výmimočného postavenia súboja, tak musíme to hľadať v súvisi so stanoviskom o cti určitých stavov. Zneužívanie tohoto postavenia najdeme tam, kde i taký súboj má výsady, ktorý s česťou nič spoločného nemá. Kde zákon nehľadá vnútorné motívy, ale kde zákonu postačí nasledujúca občianská definícia súboja: Súboj je bojom dvoch osob spoločnosťou na to schopných so zbraňou rovnou a za pravidiel vopred ustálených. Tu teda nevyhľadáva sa dôvod, ba sa ani neprizerá k nebezpečnosti zbraní. Že to posledné odpadlo (stupň nebezpečia zbraní), není vadou, lebo kde není životné nebezpečie, alebo telesné nebezpečie, tam trestné právo nezakročí a bude to podobné k buršáckým mensurám. To však, že není potrebné vedieť dôvod k súboju, viedlo vlastne k častému výmimočnému postaveniu takých súbojov, ktoré povstaly z eticky nízkych dôvodov, alebo pohnutok. Tým ale nechcem tvrdiť, že snád t. zv. čestné súboje (nemecky: Ehrenduelle) vyžadajú výmimočné nakladanie, lebo podľa nášho názoru súboj je otbyčajný zločin a preto každým prostriedkom musíme sa ho snažiť vyhubiť.

Najobyčajnejší dôvod k súboju je ublíženie na cti a hlavne tie ublíženia, ktoré trestný zákon netrestá, ponač vypadajú z rámca trestných činov. Ako sa obyčajne argumentuje: zákon

*) Zo seminára trestného práva p. prof. Milotu.

trestný neprepožičiava subjektívne právo nikomu, aby bol ctený, ale iba vtedy zakročuje, keď nastalo skutočné ublíženie. Súboj vlastne chce vyplniť zdánlivé medzery, ktoré zákon nechal bez ochrany, ponevác zákon musí platiť všeobecne a dl'a terajšieho stavu vecí žiadna stavovská výsada sa neuznáva. Súboj je ale predsa zvýšenou citlivosťou určitých stavov. Sú isté druhy súbojov, t. zv. preventívne, keď vlastne podľa našich etických názorov žiadne priame ublíženie, ani to nejsubtilnejšie nebolo, ale bojuje sa preto, aby nenastala žiadna škvrna na čestnosti tým, že sa zdráha duelovať: na pr. manžel bojuje s mužom, ktorý zneučil jeho manželku.

Je miestné poukázať aj na počiatky súboja a sledovať jeho vývoj po všetkých dobách našich dejín a potom vlastne pojednávať o súboju ako o niečom, čo je teraz už celkom zastaralé a nakoniec posúdiť, či má sa súboju čeliť, alebo či zasluží, aby bol naďalej zachovaný v trestnom zákoníku, ako privilegovaný delikt.

Hladiac na dávnu minulosť, zbadáme predovšetkým, že duely v našom slova smysle vlastne nejestvovaly a vytvorili sa, s terajším ideovým výkladom — až na počiatku novej doby.

V starom veku sice vyskytovaly sa súboje, ale boli to skor války, nie medzi vojskami, ale medzi ich najtypickejšími predstaviteľmi. Hľadáme len na boj Dávida a Goliáta, alebo na rímskej dobe. Gladiatorské boje neboly súboje, ale hry. Celkom kl'udne môžeme teda z toho uzatvárať, že v starom veku žiadne osobné spory neboly súbojom vyriešené.

Lepšie sa podobá už súboj stredoveku tomu našemu súboju: v stredoveku totiž súdne súkromné spory boly vyriešené súbojom a pravdu mal ten, kto v súboji zvíťazil. Súboj bol teda dôkazným prostriedkom a podobal sa silne t. zv. ordáliam, ponevác i tu, o tam Boh mal ukázať, že komu dá za pravdu. Z tohto súdneho súboja však iste sa nevyvinul súboj terajší.

Podľa najnovšieho hľadania ohnisko terajších duelov musíme hľadať vo válečnej chuti stredovekých rytierov, na turnajoch a neskoršie v opovednictve (Fehde). Spolu s týmito teda u románskych národov musíme hľadať vznik skutočného súboja. Francia bola zem, ktorá vytvorila vlastne najsubtilnejšie pravidlá súboja a vypracovala jeho celý kodex. Vieme, že chuť k súboju viedla Franciu až do krajnosti a boly doby, keď tisíce a tisíce rytierov, v tedajšej dobe nositelia kultury, padli za obeť súbojovej horečky. Marne vystupovala proti nemu cirkev, keď francuzski kráľovia všemožne podporovali súboj. Výstrelky tieto vedly už v XVII. st. k zakladaniu protisúbojovej ligy, čo založil istý farár, menom Olier v roku 1651, ale to všetko neznamenal nic. Kráľovia síce pozdejšie od Ludvika XIV. počínajúc slúbovali ukládať veľiké tresty na porušiteľov zákazu súboja, predsa nemohli sa úplne uzavierať pred pevným presvedčením vyšších stavov a často amnestovali duelantov. — Italia bola tiež dobrou pôdou pre súboj a vlastne Neapol je strediskom zlozvyku, že i sekundanti sa bili a preto súboj dl'a pevných pravidiel pre-

menil sa niekedy vo formálnu ruvačku. Bischoffshausen sa snaží odôvodniť to tak, že temperatura má najväčší vliv na rozum a povahu: »Die Duelle und ihre Häufigkeit nicht von der Vernunft, sondern fast ausschliesslich von der Temperatur abhängen.« To predsa tak kategoricky tvrdiť nemožno, lebo na tomto základe by sa potom u severných národov súboje nikdy nevyskytovaly, čo predsa nezodpovedá skutočnosti (v. Angliu). Je síce pravda, že u severských národov súboj neni a ani nebol silne zakorenený, predsa je nemožné tvrdiť, že »fast ausschliesslich« na temperature závisí súbojová horečka.

Dobry príklad je v Anglii, kde po spôsobu Francie tiež často boli súboje, až v roku 1843 istý tragicky končiaci súboj pohnul verejnosť k tomu, že súboj má byť odstranený. Vedenia sa chopil princ-manžel Albert, v armáde bol vsunutý nový paragraf do vojenského reglementu, podľa ktorého duel v armáde je nedovolený a trestá sa vylúčením, zabitie v dueli ako obyčajná vražda. Táto iniciatíva z najvyšších kruhov pôsobila potom tak blahodárne, že v Anglii sa dívajú na súboj ako na prekonaný barbarský zvyk.

Keď teraz chceme hľadať počiatky súboja v strednej Európe, hlavne v Nemecku a v Rakúsku, tak konštatujeme, že pred druhou polovicou XVI. st. nič nebolo zo súboja terajšej doby a povahy. Pozdejšie ale rozšíril sa a preto bolo potrebné vyniesť prísne zákony. Eklatantným zjavom zastaralosti XX. st. v tomto ohľade je to, že v XVIII. st. v prúskej armáde boli dôstojníci, ktorí duelovali, vylúčení z armády, kdežto tesne pred vojnou svetovou v armádach strednej Európy práve opačná zásada platila, to jest dôstojník, ktorý sa zdráhal prijať výzvu na súboj, bol donútený opustiť armádu. Vidíme z týchto, že nemajú pravdu tí, ktorí tvrdia, že súboj je pozostatkom tmavého stredoveku a tým chcú argumentovať proti súboju, lebo ako to veľmi správne hovoril Bischoffshausen, súboje sú skôr nemocou novoveku! Proti súboju musíme teda inak argumentovať. Múdrych ľudí nepostrádala ani minulosť, o čom svedčí dopis arcikniežaťa Karla z roku 1829, kde okrem iných stojí: »Já pokládám súboj za pozostatok tých surových časov, v ktorých bolo dovolené násilím si právo nadobúdať. Súboj stojí v rozporu s každým právnym poriadkom a preto je povinnosťou štátnej správy zamedziť to.« Je to natoľko rozumný výrok, ako by bol vyniesol voľakto v našej dobe a nie už pred 100 rokmi.

Ako ale vieme proti citu a citovému presvedčeniu je marná každá logika a s logickými prostriedkami by sme pramálo učinili úspešne, pretože vieme, že súboj je vlastne ochranou čestnosti, čoho sa šľachta za žiadnu cenu nechce vzdáť.

Sú ľudia, ktorí chcú súboj napriek všetkému, čo sme už boli vysvetlili, zachovať a rozdrobia sa na dva tábory. Jedna skupina chce len beztretnosť duelantov a to vraj z realistického stanoviska: súboj podľa nich je síce zlom, ale tým je zároveň zabráneno väčšiemu zlu a konečne je dobrým prostriedkom pre zachovanie poriadku v menej disciplinovanej spoločnosti. Sto-

jíme tu pred zrejým illogizmom, lebo vieme, že už sa najdu prostriedky, ako v Anglii, čím spory o česť sú usmiernené a vyriešené. Druhá skupina dokonca glorifikuje súboj: je to malá vybraná skupina ľudí, ktorá žije vo svojej tvrdošijnosti len z tradície a z pozostatkov minulých dob, bársjak by odporovali logike a skutočnému behu života. Názory týchto ľudí, myslím, ani nemusíme vyvrátiť, jednak pretože sú nevyvratiteľné, jednak ale všetko, čo som o prvej skupine hovoril, vzťahuje sa v plnej miere aj na druhú skupinu.

Niektorí uvádzajú síce pekné slová, ktoré ale málo smyslu majú, ako na pr. »Súboj je panstvo a víťazstvo ideje nad kadáverom«. — Ba dokonca zaujímavé odôvodnenie má Liepmann vo svojej knižke »Duell und Ehre«, kde sa s veľkou lútosťou zmieňuje o tom, že niektorí bojovní Nemci odôvodňujú, ba glorifikujú súboj tým, že má byť dôkazom, že Germáni ešte vždy dávajú prednosť česť pred životom — ako to potom náramne jasne vykláda Liepmann, zapomínajú na dva predôležité momenty, jednak súboj není germánskou inštitúciou a jednak neztráti česť ten, kto odopiera prijať výzvu na súboj, — ovšem z objektívneho stanoviska, — lebo súboj vznikne z urážky a preto ten, kto druhého urážal, je už principiálne nečestný, s ktorým by vlastne čestný človek ani nemal podstúpiť súboj. — Ostatne i keby bolo pochybné, že kto jednal čestne a kto nečestne, i vtedy teraz už nik neverí, že Boh nechá zvíťaziť v súboju toho, kto mal pravdu. — Možno ešte smele pripomenúť, že nikto, — ani členovia súbojných stavov — neriadia svoju mienku o vine a o nevine bojujúcich strán podľa toho, jak dopadol súboj. — Ten, kto druhého nečestne urazil, i vtedy bude pokladaný za víťaha, keby v súboju náhodou zvíťazil. — Ten, kto bol snúžený na cti urážkou, nenabýva ju ani súbojom, lebo súboj nemá česť tvoriacu moc, a skutok smelosti nedokazuje nikdy česť, ale len smelosť (Liepmann).

Vidíme teda, že stojíme pred faktom, ktorý sa dá železnou logikou úplne odstrániť, ale nie v praxi, pretože zlozvyk súboja je zakorenený v určitých vrstvách, — nie ovšem v našej republike. — Jeden spôsob čo uvádzajú ako možno vraj čeliť súboju, je zosťrenie štátnej trestnej moci. Není to celkom odôvodnené, lebo zákony predsa musia počítať s národným presvedčením všeobecným, hlavne u trestných predpisov, čoho tu rozhodne není. — Na každú akciu odpovedá reakcia a preto zákonodárca skoro každého štátu bol a je vlastne vo veľkých rozpakoch: jednak chce trestať čin spôsobený súbojom, jednak ale stretáva sa tu s pevným presvedčením určitých ľudí, ktorí napriek zákonu a sankcie predsabierajú súboj. — Samozrejme není nikto v rozpakoch, kde ide síce o zločiny u súbojov, ale ktoré majú iný ráz, než čestný: menovite, keď ide o provokáciu, nahováranie a prestupenie všeobecne uznaných a vopred schválených pravidiel súbojových, pretože tu, — i keď súboj v dotýčnom zákonodárstve je trestaný s custodia honesta — uvalí sa rozhodne nečestná obyčajná väzba — custodia dehonesti!

Niektorí právnickí navrhujú iný spôsob odstránenia súboja: zlepšenie trestnoprávnej ochrany česti. — Na prvý pohľad zdá sa to byť dobrým prostriedkom, ale po hľbokejšej analýze vidíme, že vôbec nedocielíme zmiznutie súboja. — Ako to veľmi šikovne hovorí Liepmann, ľudia neduelujú vlastne preto, lebo urážajúci bude veľmi mierne potrestaný, ale skôr preto, lebo to žiada stavovská česť a morálka! Druhým dôvodom je, že súboje vzniknú vlastne z tak subtilných urážok, že by trestné právo presahovalo svoju kompetenciu, lepšie rečeno by potom zanedbávalo oprávnenejšie prípady, keby reagovalo i na takéto urážky. — Tretím dôvodom je fakt, že tresty na urážky a pre nactiutrhanie nie sú natoľko nízke a kriminálna politika už nemôže robiť ústupky (t. j. ďalšie zvýšenie trestu) lebo ináč by zmizla úmernosť medzi trestmi urážok a trestmi ostatných trestných činov.

František Liszt, — nemecký kriminológ, — uviedol ešte jeden spôsob, menovite obmedzovanie dokazovania v čestných záležitostiach, aby skutočnosť rodinného života nevyšly na verejnosť. — Myslím, že je to celkom zbytočné a mimo toho i zásada materiálnej pravdy by utrpela mnoho, čo predsa dobre neslúži pre kultúrny život XX. stoločia. — Dívajme sa len na Franciu, kde platí: »la vie privée doit être murée«, je to vlastne uskutočnenie Lisztovo ideálu a požiadavku, vieme ale, že je málo zemí, kde sú tak časté súboje, ako práve vo Francii.

Stojíme teda pred dvojakou možnosťou: alebo odstrániť vôbec špeciálny delikt súboja z trestného práva, alebo ďalej ho ponechať. — Tretia možnosť, dl'a ktorej by sa súboj netrestal, myslím už po horevylíčených nemôže byť uskutočnená. — Ponecháme-li však súboj, ako špeciálny delikt, tak dôjdeme prípadne i k veľmi nelogickým záverom. — Ako na pr. keď dvaja intelektuli duelujú, tak ten, kto druhého v súboji zabil, bude trestaný dl'a paragrafu súboja, u nás štátnym väzením až do 5 rokov. — Vykonajú-li však zápas dvaja remeselníci dl'a pravidiel tiež vopred ustálených, trebárs kladivom a pri tom jeden druhého zabije, tak nebude zvíťazivší považovaný za duellantu a nebude trestaný z duelu, ale buď z vraždy, alebo z úmyselného zabitia. — A práve tu vidíme zrejme túto triednu nespravodlivosť, túto par excellence stavovskosť nášeho trestného práva, čo predsa v XX. st., — v dobe demokracie — nesmie jestvovať. — Je tu porušená zásada, že pred zákonom je každý rovný. — Okrem tejto skutočnosti však ale tým, že ublíženie spôsobené v súboju sa netrestá, ako obyčajný delikt, ale kvalifikuje sa, ako zvláštny delikt, tým ipso facto delikt súboja nebude už považovaný za delikt proti životu, alebo proti zdraviu, ale proste za delikt poriadkový, alebo policajný. — Pripomína sa ešte okolnosť, podl'a ktorej ublíženie sa stane v riadnom a vopred presne určenom boji, kde každý súhlasil s následkami súboja a tak aj in eventum s ublížením na tele, prípadne i so zabitím počítal. — Lahko sa dá vyvrátiť tento dôkaz, lebo vieme, že priamy súhlas zavraždenej osoby k vraž-

de vôbec nevyklučuje jestvovanie vraždy a tak ani v tomto prípade nemení nič na behu okolností súhlas bojujúcich strán in eventum daný.

I keď teda zavedieme v trestnom zákonníku zmenu, že súboj sa trestá, ako obyčajný delikt, i vtedy vieme — zo skúsenosti v štátoch, kde to už je zavedené — že súboj ešte nevymizne. — Preto sa tu vyvýšuje otázka stará, čím by sa dal súboj vyhubiť. — Skoro každý sociolog, právnik a filozof súhlasí v tom, že jednak vytvorením inapelabilných čestných súdov, ktoré pozostávajú i z najvyšších kruhov garantovaly by objektivnosť, úspech a autoritu nad všetkými vrstvami národa a jednak širokou protiduelnou agitáciou. — Samozrejme tam, kde súboj je pevne zakoreněný, neide to ľahko, aby sa ľudia podrobovali rozsudku čestného súdu. — Budú se tam vyskytovať isté súboje vedľa čestného súdu, ba ako niektorí vešia, všeobecný prísny zákaz súboja zavedie určité osoby, prípadne i k surovostiam a k brutalitám. — Ten, kto by predtým so svojim protivníkom riadne vybojoval súboj, teraz môže byť, že bez duelu a hlavne zákerne ho zastrelí. — Ovšem, to sa stáva, ale ako na to Liepmann vtipne odpovedal: »Je to ale dôvodom k zachovaniu súboja? Iste nie, súhlasí každý!«

Namieta sa z rad ochráncov súboja, že síce zdravým rozumom súboj sa má opovrhnuť, ale predsa v chvíli urážky na cti, — hlavne u osôb zvýšenej citlivosti a lymphaticky založených — človek je natoľko rozzúrený a je natoľko presvedčený o svojej pravde, že vidí iba jedné vychodisko a to súboj. — Ináč ten istý človek snáď súdiac o podobných prípadoch svojho bližného, nevie sa už vžiť do situácie a nemôže chápať odhodlanie k súboju. — Vidíme teda, že človek patriaci vlastne medzi protivníkov súboja, ak sa ocitne v takejto situácii, ztratí hlavu a preto táto okolnosť je tiež dokladom, že proti súboju nedá sa bojovať logikou. — Ba musí sa honorovať toto honestozné vzrušenie tým, že sa ponecháva predbežne špeciálny delikt súboja. — Kriminálna politika musí počítať s týmto faktom a čiastočným presvedčením štátneho ľudu, až táto verejná mienka úplne nevymiera. — Potom už môže prikrčiť k odstraneniu špeciálneho deliktu súboja. — Čiastočne tento smer vidím uplatniť aj v čl. trestných zákonoch, kde asi ako ratio legis musela hrať táto smernica tiež úlohu.

Všetko, čo sme doteraz povedali, dotýkalo sa všeobecne pojmu súboja, jeho dôvodov, motívov, následkov, ale bez zreteľu na náš štát. — Teraz by som sa chcel zmieniť o stavu súboja u nás, aby som potom mohol správne uviesť a hodnotiť platné naše zákonodárstvo ohľadne súboja a zároveň poukázať na pripravenú lex ferenda.

Nás sa priamo súboj nedotýka. — Súboj živia a udržujú hlavne dva faktory: dôstojníctvo a šľachta. — Vlastnú šľachtu nemáme a i keď máme, z toho len nepatrná malá časť je českej, alebo slovenskej národnosti, ostatná časť je nemecká, alebo maďarská, ktorá ponač novým štátom je odrezaná od

šľachtických stredísk vo Viedni a v Budapešti, ztratí pomalu svoje extravagantné zvyky, čo len blahodárne účinkuje na kultúrnu úroveň nášho obyvateľstva. — Druhý niemenaj dôležitý faktor bol pred válkou dôstojník. — V Rakúsko-Uhorsku a v Nemecku totiž vládol groteskný systém, že dôstojník, ak len nechcel byť znemožnený v armáde, musel prijať súboj. — Ak však podstúpil súboj, bol trestaný za súboj trestneprávné a pred touto nemožnosťou zavrely oči rozhodujúce kruhy. — Naša armáda hodne demokraticky založená už postráda zlozvykov o súboju a preto u nás môžeme smele povedať, že dôstojník nedueluje. Vôbec u nás slozenie celého obyvateľstva postráda tradície súboja a preto smele možno hovoriť, že nemáme v republike súboja. — I keď sa vyskytujú prípady ojedinelé, to už na stavu veci nemení a preto o žiadnom nebezpečí súboja u nás reči nemôže byť. To, čo zákonodarstvu sa nepodarilo vyhubiť, zmizlo následkom svetovej vojny, kde hodnoty a predsudky stavov utrpely veľké zmeny — prehodnotily sa.

De lege lata v obidvoch právnych oblastiach našej republiky máme ustanovenia o súboju. — Trestný zákon, platný na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi z. čl. V. 1878, má ustanovenia v paragrafoch 293—300, dl'a ktorých sama výzva a prijatie súboja je prečinom (až do 6 mesiacov). Tá okolnosť, že sa niekto dostaví k súboju so zbraňou, trestá sa do 1 roku. — Ak nastala smrť následkom súboja, je trest až do 5 rokov. — Rozumie sa všade štátne väzenie — custodia honesta. — Iba vtedy, keď strana porušila súbojové pravidlá, bude trestaný za prostý delikt, čo zapríčinil.

Zákon, platný v historických zemiach č. 117. z roku 1852, pojednáva o súboju v paragrafoch 158—165, ktoré sú už o moc radikálnejšie. — Výzva a vykonanie súboja je kvalifikovaný za zločin a trestná sadba pre rôzne odtiene činí od 6 mesiacov až do 10 rokov ťažkého žalára. — To isté platí, keď sa vyzvaný dostaví k súboju. — Zaujímavé je pri tomto, že dokiaľ slovenský zákon nedefinuje súboj, český zákon má nasledujúcu definíciu: »Kdo někoho z jakékoliv příčiny vyzve k púťce se zbraní smrtící a kdo na takové vyzvání k púťce se dostaví, dopustí se zločinu souboje.«

Čo sa sekundantov, prípadne svedkov týka, ako aj asistujúceho lekára, v slovenskom práve sú beztrestní, nie však dl'a českého, v ktorom sa javí už istá zastaralosť zákona. — Sekundanti a ostatní totiž jestli sa pokúsili usmierniť strany, sú nutne osoby, ktoré sa stávajú o pravidelný beh súboja, keď už medziť nemohli a po skončení sa starajú o náležitú ošetrovanie poraneného. — Preto dotyčné ustanovenia českého práva sú nespravodlivé, lebo sekundant, — jestli len sám neprovokoval súboj a nepovzbudzoval strany — zaslúži beztrestnosť, ačkol'vek snáď z čiste dogmatického stanoviska má byť potrestaný pre úcastenstvo. — Tento dogmaticky správny, prakticky však nespravodlivý dôvod bol príčinou trestnosti sekundantov v českom práve.

Súhlasia obidve zákony v trestaní povzbudzovateľov, prípadne agentov provokatérov, ale tu zas slovenský zákon má neodôvodnený nedostatok, že totiž i ten, kto druhého povzbudzoval na súboj, trestá sa len štátnym väzením.

Osnovy (prípravné) nového trestného zákona obsahujú ešte ustanovenia o súboju, ačkoľvek následkom demokratickeho ducha poválečného súboj patrí medzi najvzácnejšie trestné prípady. — Osnovy prevzaly zásadu privilegií, t. j. ukládajú zvláštne tresty — zpravidla nižšie — hľadiac na to, že pohnutky súboja obyčajne nie sú nízke. Pojednáva sa o súboju v paragrafoch 282—283. Dľa tejto zásady potom uspokojuje sa zákon trestom väzenia, ktorý je pomerne dosť nízkym trestom. Škála sa pohybuje od 14 dní do 5 rokov. — Účastníci sa iba vtedy trestajú, keď strany k súboju povzbudzovali. — Ako v odôvodnení osnov prípravných stojí, preto sú iba nízke tresty uložené, ponevác u nás súboj není aktuálnym nebezpečím, predsa nemôže nový trestný zákon postrádať ustanovenia o súboju, ktoré sú nútne, aby »generálne prevenčným vlivom svojím čelilo opätnému zahŕnedeniu sa tohoto zla.«

Novum, čo osnovy obsahujú, je 2. odstavec paragrafu 282, kde sa ukláda trest od 3 mesiacov do 5 rokov na súboj, kde z podmienok je patrny, že aspoň jeden zo strán príjde o život. — Osnovy teda celkom oprávnene ukládajú prísnejšie tresty na takéto súbojové výstrelky.

O t. zv. americkom súboji nemôže byť reči v rámci súboja, lebo americký súboj len v pomenovaní má slovo súboj, ináč jeho skutkový stav nemá nič spoločného so súbojom, veď skoro každý zákonník kvalifikuje ho za povzbudzovanie k sebevražde. — Tí, ktorí tvrdia, že americký súboj je tiež súbojom, nechápu dobre doktrinálny pojem súboja pravého, čo nezbytné vyžaduje skutočný boj so zbraňou.

Ako som už vspomínal, súboj u nás není akutným nebezpečím, ba po svetovej válke ani inde nie, predsa práca vynaložená k osvetleniu pojmu, umiestneniu a zvláštnosti súboja není marná, lebo preukáže nám rôzne stanoviská riešenia, čo zákonodárca pri tvorení zákona musí mať na zreteli, aby vystíhol jednak kriminálne-politické požiadavky, jednak morálne predpisy a last not least i obecné presvedčenie národa.

Používaná literatúra.

- Levi: Zur Lehre vom Zweikampfvverbrechen. — Leipzig.
 Below: Das Duell in Deutschland, München.
 Bischoffshausen: Das Duell, Wien, Leipzig, 1903.
 M. Liepmann: Duell und Ehre, Berlin, 1904.
 Milota: Učebnice obojého práva trestného, Kroměříž, 1926.
 Milota: Trestní právo hmotní, Bratislava, 1924.
 Přípravné osnovy nového čl. trestního zákona, Praha, 1925.
 Anyal: Anyagi büntetőjog (Trestné právo hmotné), Budapešť, 1907.
 Binding: Die Ehre und d. Zweikampf.
 Článok: »Das Duell« v monumentálnom diele: »Vergleichende Darstellung der Strafrechtswissenschaft«, sv. III.